

ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการระดมทรัพยากรทางการศึกษา
ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1
The Relationship Between the Role of School Administrators and Educational
Resources Mobilization of Small Schools Under the Suphanburi
Primary Educational Service Area Office 1

สิริวิมล แดงวงศ์* พร้อมพิไล บัวสุวรรณ และสุชาดา นันทะไชย
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Siriwimol Taengwong* Prompilai Buasuwan and Suchada Nanthachai
Faculty of Education, Kasetsart University

Received: February 14, 2025

Revised: March 13, 2025

Accepted: March 14, 2025

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก 2) เพื่อศึกษาระดับการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยกลุ่มตัวอย่างการวิจัยที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 จำนวน 115 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม โดยมีสถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยคะแนนจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ บทบาทด้านปฏิสัมพันธ์ บทบาทด้านข่าวสารข้อมูล และบทบาทด้านการตัดสินใจ ตามลำดับ 2) การระดมทรัพยากรทางการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านทรัพยากรที่เป็นตัวเงิน รองลงมาคือ ด้านทรัพยากรที่ไม่เป็นตัวเงิน 3) ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา การระดมทรัพยากรทางการศึกษา โรงเรียนขนาดเล็ก

Abstract

This study aimed to 1) examine the level of school administrators' roles in small schools, 2) assess the level of educational resource mobilization in small schools, and 3) investigate the relationship between school administrators' roles and educational resource mobilization in small schools. The research sample consisted of 115 school administrators and teachers from small schools under the Suphanburi Primary Educational Service Area Office 1 during the first semester of the 2024 academic year. Data were collected using a questionnaire, and statistical analyses included percentage, mean, standard deviation (SD.), and Pearson's correlation coefficient. The findings revealed that 1) The overall level of school administrators' roles in small schools was high. When analyzed by specific aspects, all aspects were found to be at a high level, ranked in descending order of mean scores as follows: interpersonal roles, informational roles and decisional roles. 2) The overall level of educational resource mobilization in small schools was also high. When analyzed by specific aspects, all aspects were found to be at a high level, ranked in descending order of mean scores as follows: financial resources and non-financial resources. 3) A moderate positive correlation was found between school administrators' roles and educational resource mobilization in small schools under the jurisdiction of the Suphanburi Primary Educational Service Area Office 1 at the statistical significance level of .01.

Keywords: Relationship, Role of School Administrators, Educational Resource Mobilization, Small Schools

บทนำ

การศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และประเทศ การเข้าถึงการศึกษาอย่างทั่วถึง ช่วยยกระดับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ลดช่องว่างทางสังคม สร้างความเป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำ ในทุกมิติ สอดคล้องกับเป้าหมายขององค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) เรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก ที่ระบุว่า “สร้างหลักประกันด้านความครอบคลุมและความเป็นธรรมของคุณภาพ การศึกษาและส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับปวงชน” (United Nations General Assembly, 2015) โรงเรียนเป็นหน่วยงานสำคัญในการจัดการศึกษาโดยมีเป้าหมายหลัก คือ พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ และคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร การจัดการศึกษาจะประสบความสำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียน และบรรลุ จุดมุ่งหมายตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ต้องใช้ทรัพยากร พื้นฐานในการบริหารจัดการ ได้แก่ คน เงิน วัสดุ สิ่งของ รวมทั้งการจัดการที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะทำให้โรงเรียน จัดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ อีกทั้งมีระบบการบริหารจัดการที่ทันสมัย มีอิสระ และคล่องตัว (กระทรวงศึกษาธิการ, 2549)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้บัญญัติเกี่ยวกับทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษาไว้ในมาตรา 60 โดยให้รัฐจัดสรรงบประมาณแผ่นดินให้กับสถานศึกษา ในฐานะที่มีความสำคัญสูงสุดต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ โดยจัดสรรเป็นเงินอุดหนุนทั่วไป และค่าใช้จ่ายรายบุคคลให้เหมาะสมกับผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ, 2546) อย่างไรก็ตามการจัดสรรงบประมาณจากรัฐยังมีข้อถกเถียงในด้านความเสมอภาค และความเท่าเทียม ทางการศึกษา แม้ว่าตั้งแต่ปีการศึกษา 2553 รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กเพิ่มขึ้น

(สำนักงานประมาณ, 2553) แต่ช่องว่างของการกระจายทรัพยากรยังคงกว้าง เนื่องจากการจัดสรรงบประมาณคำนวณจากรายหัวนักเรียนเป็นหลัก

โรงเรียนขนาดเล็กที่มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 120 คน มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากสถิติของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2566 พบว่า มีโรงเรียนขนาดเล็กมากกว่าร้อยละ 50 ของโรงเรียนทั้งหมด หรือ 14,995 โรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566) สาเหตุสำคัญเกิดจากแนวโน้มการเกิดที่ลดลง โดยจากรายงานการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พบว่า จำนวนการเกิดลดลงจากเกือบ 1 ล้านคนในปี 2536 เหลือน้อยกว่า 5 แสนคนในปี 2566 (ไทยรัฐ, 2566) จำนวนนักเรียนที่น้อยส่งผลให้โรงเรียนขนาดเล็กได้รับการจัดสรรงบประมาณน้อย เกิดปัญหาถูกใช้ทั้งการขาดแคลนครูที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง การจัดการศึกษาต่ำกว่าโรงเรียนขนาดอื่น ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียนจะต้องแสวงหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย และผู้อุปถัมภ์ เพื่อให้มีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาให้เพียงพอต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน การระดมทรัพยากรทางการศึกษาถือว่าเป็นนโยบายพื้นฐานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม โดยมาตรา 58 กำหนดให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากร และการลงทุน เพื่อพัฒนาการบริหารงานทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ บุคคล และการบริหารทั่วไป โดยผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารงาน และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนก็คือผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไก และตัวแปรสำคัญในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ โดยมีอิทธิพลสูงสุดต่อความสำเร็จของการบริหารสถานศึกษา ด้วยเหตุนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีคุณลักษณะที่โดดเด่น และเหมาะสมทั้งด้านความรู้เชิงทฤษฎี ทักษะการบริหาร บทบาทหน้าที่ คุณธรรม และประสบการณ์ทางการบริหาร การศึกษาเพื่อนำพาสถานศึกษาสู่ความสำเร็จ ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง และการแข่งขันในโลกปัจจุบัน บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษามีความหลากหลายตามภารกิจ และกิจกรรมการบริหาร ทั้งในฐานะผู้นำองค์กร ผู้ประสานงาน และผู้แก้ไขปัญหา ซึ่งล้วนส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษา การบริหารให้ประสบความสำเร็จจำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการหลายบทบาทเข้าด้วยกัน โดยเฉพาะในองค์กรการศึกษาที่มีหน้าที่สร้างสรรค์ประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศชาติ หากผู้บริหารขาดความรอบคอบ และความสามารถที่เหมาะสมย่อมส่งผลเสียต่อระบบการศึกษาโดยรวม ดังนั้นความเจริญก้าวหน้า และการพัฒนาของโรงเรียนจึงขึ้นอยู่กับ การเอาใจใส่ และการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารในฐานะผู้นำทางการศึกษาเป็นสำคัญ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2543)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการระดมทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุดอันจะส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1
2. เพื่อศึกษาระดับการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิด

การวิจัยในครั้งนี้ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร บทความ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาประกอบการศึกษา ดังนี้

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

นักวิชาการหลายท่านที่นำเสนอแนวคิดไว้อย่างหลากหลาย โดยมีทฤษฎีบทบาท (Role Theory) เป็นพื้นฐานสำคัญทางสังคมวิทยา และจิตวิทยาสังคมที่ใช้อธิบายพฤติกรรมมนุษย์ในสังคม ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ถูกกำหนดขึ้นจากโครงสร้างทางสังคม สิทธิ หน้าที่ ความคาดหวัง และบรรทัดฐานที่สังคมยอมรับในการศึกษาบทบาทผู้บริหาร Mintzberg (1989) ได้นำเสนอทฤษฎีที่แบ่งบทบาทผู้บริหารออกเป็น 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่มบทบาทด้านปฏิสัมพันธ์ กลุ่มบทบาทด้านข่าวสารข้อมูล และกลุ่มบทบาทเชิงตัดสินใจ โดยแต่ละกลุ่มประกอบด้วยบทบาทย่อยที่มีความสำคัญต่อการบริหารองค์กร สอดคล้องกับแนวคิดของ สมพิศ ไห้งาม (2553) ที่ได้จำแนกบทบาทผู้บริหารไว้อย่างชัดเจนเป็น 4 ประการ ประกอบด้วย บทบาทในการชี้แนะ บทบาทในการสนับสนุน บทบาทในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม และบทบาทในการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ซึ่งแนวคิดนี้มีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ (2546) ที่ได้กำหนดกรอบอำนาจหน้าที่ของผู้อำนวยการสถานศึกษาไว้อย่างเป็นรูปธรรม ในมุมมองที่แตกต่างออกไป Yukl (2013) ได้นำเสนอการแบ่งบทบาทผู้บริหารเป็น 4 กลุ่มใหญ่ที่มีความเชื่อมโยงกัน ได้แก่ กลุ่มบทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ กลุ่มบทบาทในการให้ และเสาะหาข้อมูล กลุ่มบทบาทในการตัดสินใจ และกลุ่มบทบาทในการใช้อิทธิพล ซึ่งครอบคลุมมิติการบริหารที่สำคัญ ในขณะที่ Farren & Kaye (1996) ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรโดยเฉพาะ โดยนำเสนอบทบาทของผู้นำในการพัฒนาบุคลากรด้านอาชีพไว้ 5 ประการที่เชื่อมโยงกัน ได้แก่ การเป็นผู้อำนวยการความสะอาด ผู้ประเมิน ผู้คาดการณ์ ผู้ให้คำปรึกษา และผู้ส่งเสริมสนับสนุน ซึ่งล้วนมีความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในสถานศึกษา

จากการศึกษาความหมายของบทบาทของผู้บริหาร สามารถสรุปได้ว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกตามความคาดหวังของสังคม และสอดคล้องกับตำแหน่งหน้าที่ โดยครอบคลุมทั้งการสร้างปฏิสัมพันธ์ การจัดการข่าวสารข้อมูล การตัดสินใจ และการพัฒนาบุคลากร ผู้บริหารจำเป็นต้องแสดงบทบาทเหล่านี้ อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อนำพาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งการแสดงบทบาทต่าง ๆ นี้ ต้องสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง และความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการศึกษา อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยจึงได้เลือกแนวคิดของ Mintzberg เพราะเป็นบทบาทสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา และมีความครอบคลุมในทุกมิติที่จำเป็นสำหรับการบริหารสถานศึกษา ซึ่งแบ่งเป็น 3 กลุ่มใหญ่ และ 10 บทบาทย่อย ดังนี้ 1. บทบาทด้านปฏิสัมพันธ์ เป็นบทบาทที่เกิดจากอำนาจ และสถานะตำแหน่งแบบทางการ ประกอบด้วย 1) บทบาทเป็นสัญลักษณ์ของ 2) บทบาทความเป็นผู้นำ 3) บทบาทเป็นผู้ประสานความสัมพันธ์ 2. บทบาทด้านข่าวสารข้อมูล ประกอบด้วย 1) บทบาทเป็นผู้ตรวจสอบ 2) บทบาทเป็นผู้เผยแพร่ข่าวสารข้อมูล 3) บทบาทเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ และ 3. บทบาทด้านการตัดสินใจ ประกอบด้วย 1) บทบาทเป็นผู้ริเริ่มพัฒนา 2) บทบาทเป็นนักแก้ปัญหา 3) บทบาทเป็นผู้จัดสรรทรัพยากร

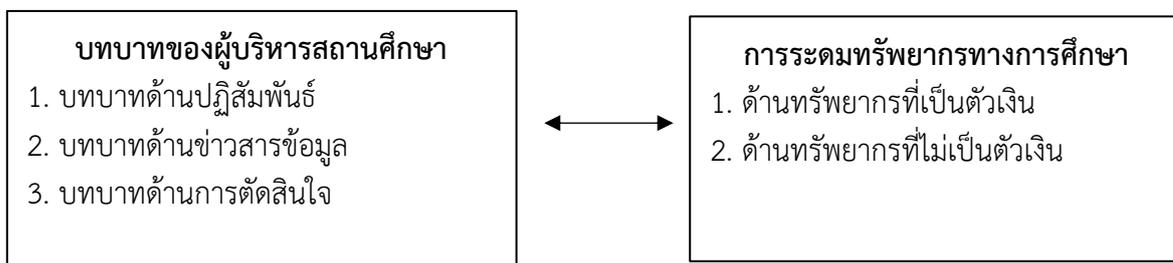
การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

การกำหนดแนวทางไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 โดยเฉพาะในมาตรา 59 ที่ระบุถึงแนวทางการระดมทรัพยากรการศึกษา และการจัดระบบให้สถานศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคลมีอำนาจในการบริหารจัดการทรัพย์สิน และจัดหารายได้จากแหล่งต่าง ๆ นักวิชาการหลายท่านได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการจำแนกประเภทของทรัพยากรทางการศึกษา อาทิ จันทิมา อังชชะสวัสดิ์ (2556) ได้จำแนกการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาออกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านทรัพยากรบุคคล ด้านทรัพยากรเงิน ด้านทรัพยากรวัสดุ-อุปกรณ์ และด้านทรัพยากรการบริหารจัดการ ในขณะที่ หวน พิณรุฬห์ (2560)

ได้แบ่งตามแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์เป็น 4 ประเภท ได้แก่ ทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรทางกายภาพ ทรัพยากรการเงิน และข้อมูลสนเทศ พัทธกรฤกษ์ พวงนิล (2553) ได้เสนอการจำแนกที่ละเอียดขึ้นเป็น 6 ประเภท ประกอบด้วย เงินทุน วัสดุอุปกรณ์ ที่ดิน และสิ่งก่อสร้าง บุคคล แหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น และแหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติ อย่างไรก็ตาม สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562) ได้จำแนกประเภทของทรัพยากรเพื่อการศึกษาไว้อย่างกระชับ เป็น 2 ประเภทหลัก คือ ทรัพยากรที่เป็นตัวเงิน และทรัพยากรที่ไม่ใช่ตัวเงิน ซึ่งครอบคลุมทั้งด้านบุคลากร ความรู้ และวิชาการ วัสดุครุภัณฑ์ สิ่งก่อสร้าง แรงงานสนับสนุน และการจัดการ โดยการจัดประเภททรัพยากรนั้นจะต้องสอดคล้องกับการดำเนินงาน และเป้าหมายขององค์กรเพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อผู้เรียน

ผู้วิจัยจึงได้เลือกแนวคิดการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562) เพราะเป็นแนวคิดที่มีความสอดคล้องกับบริบทการศึกษาไทยในปัจจุบัน เนื่องจากพัฒนาขึ้นโดยหน่วยงานที่รับผิดชอบ ด้านนโยบายการศึกษาของประเทศโดยตรง ซึ่งได้จำแนกเป็น 2 ด้าน คือ 1) ด้านทรัพยากรที่เป็นตัวเงิน (Cash Resources) ได้แก่ เงินที่ได้จากการระดมทรัพยากร จากภาคส่วนต่าง ๆ ได้แก่ ทุนการศึกษา เงินเพื่อการพัฒนา โรงเรียน อาคาร สถานที่ และวัสดุครุภัณฑ์ เงินเพื่อสนับสนุนอาหารกลางวัน เป็นต้น 2) ด้านทรัพยากรที่ไม่เป็นตัวเงิน (Non-cash Resources) ได้แก่ การระดมบุคคล ผู้รู้ ประชาชนชาวบ้าน ผู้นำชุมชน เครือข่ายครูภูมิปัญญา ผู้ปกครอง นักเรียน ชุมชน ศิษย์เก่าเข้าร่วมเป็นวิทยากรเพื่อให้ความรู้ แนวคิด ทักษะ ประสบการณ์ที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต ในสังคม การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับผู้เรียน การขอรับการสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีจากผู้ปกครอง บุคคล ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเครือข่ายศิษย์เก่า

จากแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยนำมา เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ดังแสดงได้ดังนี้

ภาพที่ 1: กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 มีความสัมพันธ์ทางบวก

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ และสถิติที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 อำเภอศรีประจันต์ จำนวน 23 โรงเรียน โดยอ้างอิง

จากจำนวนผู้บริหารสถานศึกษา 1 คนต่อโรงเรียน และครูจำนวน 140 คน รวมทั้งสิ้น 163 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยจากการคำนวณสูตรขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan ภายในขอบเขตความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 หรือ 0.05 ตามสูตร จึงได้กลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมจำนวน 115 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 และนำมาทำการคำนวณสัดส่วนแยกตามโรงเรียน โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากร (Proportional Sampling) กลุ่มใดมีประชากรมากควรได้รับการสุ่มตัวอย่างมาก กลุ่มใดมีประชากรน้อยก็จะได้รับการสุ่มตัวอย่างน้อย เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างมาจากทั้ง 23 โรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามโดยแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบตรวจ รายการ ประกอบด้วยคำถาม เกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน และอายุราชการ เป็นแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 27 ข้อ โดยแบ่งระดับการปฏิบัติเป็น 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ระดับการระดมทรัพยากรทางการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 20 ข้อ โดยแบ่งระดับการปฏิบัติเป็น 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน พิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การวิจัย และปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะ โดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item-Objective Congruence) ซึ่งผลการตรวจสอบที่ได้มีค่าระหว่าง 0.60–1.00 หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try Out) กับโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มทั้งสิ้น 30 ฉบับ และนำมาหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามที่ได้กลับคืนมา โดยใช้วิธีของ Cronbach (1974) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ตัวแปรมีค่าเท่ากับ 0.983

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำส่งแบบสอบถามผ่านทางออนไลน์ ถึงผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 115 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ตอน โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก โดยนำข้อมูลมาแจกแจงความถี่เพื่อหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลความหมายรายด้าน และความหมายในภาพรวม โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายตามระดับการปฏิบัติ 5 ระดับ ดังนี้

- ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง มีบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง มีบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก
- ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง มีบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง มีบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย
- ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง มีบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการระดมทรัพยากรทางการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก โดยนำข้อมูลมาแจกแจงความถี่เพื่อหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลความหมายรายด้าน และความหมายในภาพรวมโดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายตามระดับการปฏิบัติ 5 ระดับ ดังนี้

- ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง มีการระดมทรัพยากรทางการศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง มีการระดมทรัพยากรทางการศึกษาอยู่ในระดับมาก
- ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง มีการระดมทรัพยากรทางการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง มีการระดมทรัพยากรทางการศึกษาอยู่ในระดับน้อย
- ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง มีการระดมทรัพยากรทางการศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลหาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการระดมทรัพยากรทางการศึกษา ของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา และครูของโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 76.52) อายุอยู่ในช่วง 26-35 ปี (ร้อยละ 47.83) ด้านวุฒิการศึกษา ระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 62.61) ด้านตำแหน่งหน้าที่การปฏิบัติงานเป็นครู (ร้อยละ 80.00) และมีอายุราชการไม่เกิน 10 ปี (ร้อยละ 58.26)

2. ระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก

การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ Mintzberg ในการวิเคราะห์บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.) ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก จำแนกตามค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมาย

(n = 115)					
ที่	บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{x}$	SD.	การแปลความหมาย	ลำดับ
1	บทบาทด้านปฏิสัมพันธ์	4.44	.57	มาก	1
2	บทบาทด้านข่าวสารข้อมูล	4.43	.56	มาก	2
3	บทบาทด้านการตัดสินใจ	4.36	.56	มาก	3
รวม		4.41	.53	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.41$, SD. = .53) ซึ่งเมื่อพิจารณาจำแนกรายด้าน พบว่า ทุกบทบาทอยู่ในระดับมาก โดยบทบาทที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงที่สุด คือบทบาท

ด้านปฏิสัมพันธ์ ($\bar{x} = 4.44$, SD. = .57) รองลงมาคือ บทบาทด้านข่าวสารข้อมูล ($\bar{x} = 4.43$, SD. = .56) และ บทบาทด้านการตัดสินใจ ($\bar{x} = 4.36$, SD. = .56) ตามลำดับ

3. ระดับการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาการระดมทรัพยากรทางการศึกษาตามแนวคิดของสภาการศึกษาในการวิเคราะห์การระดมทรัพยากรทางการศึกษา วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.) ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การระดมทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก จำแนกตามค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมาย

(n = 115)					
ที่	การระดมทรัพยากรทางการศึกษา	$\bar{x}$	SD.	การแปลความหมาย	ลำดับ
1	ด้านทรัพยากรที่เป็นตัวเงิน	4.45	.54	มาก	1
2	ด้านทรัพยากรที่ไม่เป็นตัวเงิน	4.34	.58	มาก	2
รวม		4.40	.53	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า การระดมทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.40$, SD.=.53) ซึ่งเมื่อพิจารณาจำแนกรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงคือ ด้านทรัพยากรที่เป็นตัวเงิน ($\bar{x} = 4.45$, SD.=.54) และด้านทรัพยากรที่ไม่เป็นตัวเงิน ($\bar{x} = 4.34$, SD. = .58) ตามลำดับ

4. ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก

ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) ดังรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยภาพรวม และรายด้าน (n = 115)

การระดมทรัพยากรทางการศึกษา			
บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา	ด้านทรัพยากรที่เป็นตัวเงิน	ด้านทรัพยากรที่ไม่เป็นตัวเงิน	Ytot
ด้านปฏิสัมพันธ์	.54**	.50**	.55**
ด้านข่าวสารข้อมูล	.60**	.58**	.62**
ด้านการตัดสินใจ	.59**	.58**	.61**
Xtot	.61**	.59**	.63**

**หมายเหตุ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .63, p < .01$) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบข้อมูลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 มีความสำคัญอย่างยิ่งในบริบทของการบริหารการศึกษาในโรงเรียนที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากร จากผลการศึกษา พบว่า บทบาทของผู้บริหารโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านปฏิสัมพันธ์ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านข่าวสารข้อมูล และด้านการตัดสินใจมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด การที่บทบาทผู้บริหารมีความเข้มแข็งดังกล่าว อาจเนื่องมาจากกระบวนการคัดสรรผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งนำไปสู่การบริหารจัดการที่ตอบโจทย์ความต้องการของโรงเรียนขนาดเล็กได้อย่างเหมาะสมในแง่ของปฏิสัมพันธ์ ซึ่งเป็นด้านที่โดดเด่นที่สุดในการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กจำเป็นต้องทำหน้าที่ประสานความร่วมมือระหว่างทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกโรงเรียน เนื่องจากโรงเรียนขนาดเล็กมักพึ่งพาทรัพยากรจากหน่วยงานภายนอก เช่น ผู้ปกครอง องค์กรชุมชน และหน่วยงานท้องถิ่น ผู้บริหารที่สามารถสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความเข้าใจ และเสริมสร้างเครือข่ายที่แข็งแกร่ง จะสามารถพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กได้อย่างยั่งยืน ด้านข่าวสารข้อมูลซึ่งมีค่าเฉลี่ยรองลงมา แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการสื่อสาร และสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึง และการจัดระบบฐานข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียน แม้ว่าระบบฐานข้อมูลยังมีพื้นที่ในการพัฒนาเพิ่มเติม แต่การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ช่วยสร้างความเชื่อมั่น และการสนับสนุนจากชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ด้านการตัดสินใจ ถึงแม้จะเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดแต่ยังอยู่ในระดับมาก ซึ่งสะท้อนถึงความสามารถของผู้บริหารในการเลือกสรร และใช้ทรัพยากรที่จำกัดอย่างเหมาะสม เพื่อแก้ปัญหา และตัดสินใจในประเด็นสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารโรงเรียน และแสดงให้เห็นถึงความสามารถของผู้บริหารในการเจรจาต่อรองกับหน่วยงานภายนอก เพื่อผลประโยชน์ของโรงเรียน การเลือกแนวทางการดำเนินงานที่เหมาะสมกับสถานการณ์ และการจัดสรรทรัพยากรอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญที่ช่วยให้โรงเรียนขนาดเล็กสามารถพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ วลีษฐ์พล ครอบจังหวัด (2563) ที่พบว่า บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก รวมถึงงานวิจัยของ กรรณิการ์ ทองใบ (2562) ซึ่งได้ศึกษาบทบาทผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 พบว่า บทบาทผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด กล่าวได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาโดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็กมีบทบาทที่สำคัญในฐานะผู้ผลักดันให้โรงเรียนสามารถพัฒนาได้แม้อยู่ในบริบทที่มีทรัพยากรจำกัด ซึ่งการสร้างปฏิสัมพันธ์ และความร่วมมือ การสื่อสารข้อมูลข่าวสารของโรงเรียน และการคิดตัดสินใจเป็นส่วนสำคัญของการบริหารงานในโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อสร้างระบบสนับสนุนที่แข็งแกร่ง และนำไปสู่การพัฒนาที่มั่นคงในระยะยาว

2. การระดมทรัพยากรทางการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 จากผลการวิจัย พบว่า การระดมทรัพยากรทางการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยทรัพยากรที่เป็นตัวเงินมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ขณะที่ทรัพยากรที่ไม่เป็นตัวเงินมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด การดำเนินงานในด้านนี้สะท้อนถึงศักยภาพในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมถึงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วน กระบวนการระดมทรัพยากรในโรงเรียนขนาดเล็กเกิดจากการบริหารจัดการเชิงบูรณาการของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งทำหน้าที่เป็นทั้งผู้นำทางความคิด และผู้เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และองค์กรต่าง ๆ ผู้บริหารใช้กลยุทธ์ที่หลากหลายในการสรรหา และจัดหาทรัพยากรที่จำเป็น โดยครอบคลุมทั้งทรัพยากรที่เป็นตัวเงิน เช่น งบประมาณและเงินสนับสนุนจากหน่วยงาน

ภายนอก และทรัพยากรที่ไม่เป็นตัวเงิน เช่น การมีส่วนร่วมของอาสาสมัคร การบริจาควัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนการจัดกิจกรรมที่เป็นความร่วมมือกับชุมชน บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการระดมทรัพยากรไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่การจัดหาทรัพยากร แต่ยังรวมถึงการวางแผน และบริหารจัดการทรัพยากรที่ได้รับมาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงบริบทเฉพาะของโรงเรียน และปรับใช้แนวทางการดำเนินงานให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ทั้งนี้การประสานความร่วมมืออย่างต่อเนื่องกับทุกภาคส่วนถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยลดความขัดแย้ง และเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน หรือหน่วยงานท้องถิ่น ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้โรงเรียนสามารถระดมทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฌีรูล พันธ์ภิญญา (2564) ที่ระบุว่าการบริหารทรัพยากรที่จำเป็น เช่น วัสดุอุปกรณ์และกระบวนการระดมทรัพยากร เป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา นอกจากนี้ ชัตติยา ด้วงสำราญ (2564) ยังชี้ให้เห็นว่า การระดมทรัพยากรในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง จากผลการวิจัยดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่าการระดมทรัพยากรทางการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กขึ้นอยู่กับบทบาทสำคัญของผู้บริหารในฐานะ ผู้นำ ผู้วางแผน ผู้สร้างเครือข่ายความร่วมมือ และผู้ปรับใช้วัตรกรรมการบริหารให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน การบูรณาการระหว่างกระบวนการบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมของชุมชนถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้โรงเรียนขนาดเล็กสามารถพัฒนาได้อย่างยั่งยืนแม้จะต้องเผชิญกับข้อจำกัดด้านทรัพยากร

3. ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยในทุกมิติย่อย พบว่า ความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ระบุว่า การปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กส่งผลต่อการระดมทรัพยากร เพื่อสนับสนุนการพัฒนาการศึกษา ความสัมพันธ์ที่มีระดับปานกลางในเชิงบวกนี้ ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะหัวหน้าหน่วยงานที่ต้องอาศัยการประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยบทบาทของผู้บริหารไม่ได้มีลักษณะการดำเนินงานเพียงเชิงเทคนิคเท่านั้น แต่ยังรวมถึงความเป็นผู้นำที่สามารถส่งผลกระทบต่อกระบวนการระดมทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งบทบาทที่สำคัญของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กประกอบด้วย การเป็นตัวแทน และผู้นำขององค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาทำหน้าที่เป็นผู้สร้างภาพลักษณ์เชิงบวกของโรงเรียน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมให้การสนับสนุนทรัพยากรเป็นไปด้วยความสมัครใจ การสร้างเครือข่าย และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โรงเรียนขนาดเล็กมักพึ่งพาทรัพยากรจากบุคคล ชุมชน และองค์กรภายนอก ดังนั้น ผู้บริหารจึงต้องมีทักษะในด้านการเจรจาต่อรองการสร้าง ความสัมพันธ์เชิงบวก และการจัดทำความร่วมมือในระยะยาว การวางแผนการบริหารจัดการทรัพยากร ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์ ความจำเป็น และข้อจำกัดของโรงเรียน เพื่อนำมาสู่การวางแผนการระดมทรัพยากรที่เหมาะสม ตลอดจนการจัดสรรทรัพยากรอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ ผลสำเร็จของการระดมทรัพยากรนั้นมีความเกี่ยวโยง โดยตรงกับความสามารถในการนำองค์กรของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้บริหารสถานศึกษาไม่มีบทบาทเพียงเป็นผู้นำที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการทรัพยากรเท่านั้น แต่จะต้องทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน ผู้ตรวจสอบ และผู้กำหนดทิศทางในการพัฒนาโรงเรียน โดยเฉพาะในยุคที่การปฏิรูปการศึกษามุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และยั่งยืน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานของ จันทิมา อัสชะสวัสดิ์ (2556) ที่ระบุว่า องค์ประกอบของการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา ได้แก่ ภาวะผู้นำ หลักการบริหารทรัพยากร การมีส่วนร่วม แรงจูงใจ และการประชาสัมพันธ์ในทำนองเดียวกันงานของ ชยานันต์ ปานสอน (2565) พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ในระดับสูงกับความสำเร็จของการระดมทรัพยากรทางการศึกษา บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาสะท้อนถึงความสำคัญของการบริหารเชิงกลยุทธ์ควบคู่

ไปกับการสร้างเครือข่ายสนับสนุนจากทุกภาคส่วน แม้ความสัมพันธ์โดยรวมจะอยู่ในระดับปานกลาง แต่ก็เห็นว่ามีความสำคัญในการชี้ให้เห็นถึงการพัฒนาที่อาจเกิดขึ้น หากผู้บริหารสามารถยกระดับบทบาทในมิติด้านต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะในด้านการบริหารจัดการเชิงสัมพันธ์ และการสร้างแรงจูงใจให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ได้ดังนี้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรส่งเสริมให้โรงเรียนขนาดเล็กจัดทำแนวปฏิบัติการระดมทรัพยากรที่เป็นระบบและเป็นรูปธรรม เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย และสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรเสริมสร้างภาวะผู้นำในการปฏิบัติการกิจประจำวันของโรงเรียน โดยเน้นการรับฟังความคิดเห็น และส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร รวมทั้งสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งจะเป็พื้นฐานสำคัญในการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาโรงเรียน

3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ใฝ่รู้ และแสวงหาข่าวสารข้อมูลที่ทันสมัยอยู่เสมอ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาบุคลากร และการดำเนินงานของโรงเรียน นอกจากนี้ ควรเน้นการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของโรงเรียนสู่สาธารณชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและการมีส่วนร่วมจากชุมชน

4. ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาทักษะการจัดการความขัดแย้งทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียน โดยใช้กระบวนการวิเคราะห์สถานการณ์ และการเจรจาที่เน้นการมีส่วนร่วม เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาที่สร้างความพึงพอใจแก่ทุกฝ่าย

5. ผู้บริหารสถานศึกษาควรแสดงบทบาทนำในการวางแผน และบริหารจัดการการระดมทรัพยากร โดยคัดเลือกคณะกรรมการที่มีศักยภาพ และเป็นที่ยอมรับของชุมชน จัดให้มีการประชุมวางแผนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง เพื่อกำหนดแนวทางการระดมทรัพยากรที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของโรงเรียน และสร้างแรงจูงใจให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยเพิ่มเติมในเขตพื้นที่การศึกษาหรือจังหวัดอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบผลการวิจัย และเพิ่มความหลากหลายของข้อมูลอันจะนำไปสู่การสรุปผลที่ครอบคลุมมากขึ้น

2. ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องกับการระดมทรัพยากรนอกเหนือจากบทบาทของผู้บริหาร ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจมีผลต่อความสำเร็จในการระดมทรัพยากร เช่น ความร่วมมือของชุมชน วัฒนธรรมองค์กร หรือปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของโรงเรียน

3. ควรมีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเพิ่มเติม เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก หรือการสังเกตการณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่สามารถอธิบายบริบทและปัจจัยที่ส่งผลต่อการระดมทรัพยากรได้อย่างชัดเจน

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ ทองใบ. (2562). *บทบาทผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2549). *คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล*. กรุงเทพฯ: ลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546*. โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). *ปีนสมองของชาติ: ยุทธศาสตร์ปฏิรูปการศึกษา*. ชัชเชสมิเดีย.
- ชัตติยา ต้วงสำราญ. (2564). ความสัมพันธ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารกับการระดมทรัพยากรของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารศิลปการจัดการ*, 5(2), 501–512.
- จันทิมา อังคะสวัสดิ์. (2556). *การระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชยานันต์ ปานสอน. (2565). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ณัฐพล พันธุ์ปัญญา. (2564). กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 15(2), 220–231.
- ไทยรัฐ. (2566). *สัญญาณประชากรไทยลดลง ลึกลงปี 66 คนเกิดต่ำกว่า 5 แสนตายทะลุ 6 แสน*. ไทยรัฐออนไลน์. <https://www.thairath.co.th/scoop/theissue/2751513>
- พัชรกฤษฏ์ พวงนิล. (2553). *กลยุทธ์การระดมทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐในจังหวัดมหาสารคาม*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วสิษฐ์พล รอบจังหวัด. (2563). *บทบาทของผู้บริหารกับการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมพิศ โห้งาม. (2553). *การบริหารสถานศึกษา*. มิตรภาพการพิมพ์ และสตูดิโอ.
- สำนักงบประมาณ. (2553). *การปรับปรุงหลักการจำแนกประเภทรายจ่ายตามงบประมาณ*. สำนักกฎหมายและระเบียบ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2546). *แนวทางการนำนโยบายปรัชญาปฏิรูปการศึกษาไปสู่การปฏิบัติ*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). *สถิติข้อมูลทางการศึกษา ปีการศึกษา 2566/1*. https://www.bopp.go.th/?page_id=3544
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *ทรัพยากรเพื่อการศึกษา*. <https://backoffice.onec.go.th/uploads/Book/1709-file.pdf>
- หวน พันธุ์พันธ์. (2560). การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา. ใน *สารานุกรมศึกษาศาสตร์* (เล่ม 52, น. 7–19). คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

References

- Cronbach, L. J. (1974). *Essentials of psychological testing* (3rd ed.). Harper & Row.
- Farren, C., & Kaye, B. L. (1996). New skills leadership roles. In The Drucker Foundation (Ed.), *The leader of the future* (pp. 175–187). Jossey-Bass.

Mintzberg, H. (1989). *Mintzberg on management: Inside our strange world of organizations*. Collier Macmillan.

Yukl, G. A. (2013). *Leadership in organizations* (8th ed.). University of Albany State.

United Nations General Assembly. (2015). *Draft outcome document of the United Nations Summit for the adoption of the post-2015 development agenda: Draft resolution submitted by the President of the General Assembly (A/69/L.85)*. <https://digitallibrary.un.org/record/800852>

คณะผู้เขียน

สิริวิมล แต่งวงศ์

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
e-mail: siriwimol.th@ku.th

พร้อมพิไล บัวสุวรรณ

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
e-mail: feduplb@ku.ac.th

สุชาดา นันทะไชย

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
e-mail: feduypnc@ku.ac.th